

A Valutaalap hagyományosan a gazdasági liberalizmus bajnoka — ez következik alapokmányának sarktételeiből, a szabadkereskedelem, a devizális korlátozásoktól mentes pénzügyi rendszer igényéből — csakúgy, mint alapító munkatársainak a brit és a holland gyarmati közigazgatásban szerzett tapasztalatokon alapuló maga teremtette szellemi hagyományából. Az IMF által hagyományosan támogatott *modern liberalizmus* igazi természete azonban felettébb ellentmondásos: ha figyelembe vesszük, hogy ebben az álláspontban az állam szerepének esökkennie kell, miközben a gazdaságot az IMF tevékenysége irányítja, s ez, noha nyilván nem tekinthető államnak, még kevésbé tekinthető privát szervezetnek, és növekvő szerepet játszik a fejlődő országok gazdaságpolitikájának meghatározásában és felügyeletében. Ebből egyenesen következik, hogy — szemben az IMF hivatalos nyilatkozatainak betűjével, tevékenysége azt sugallja —, hogy *nem csökken az állam gazdasági szerepvállalása, hanem változik ezen beavatkozás célja és formája.*

A valóságban a *Valutaalap liberalizmusa* — amint arra a Valutaalap kritikussai már évtizedek óta folyamatosan rámutattak-rámutatnak — *aszimmetrikus liberalizmus*, amennyiben az alap fontos szerepet szán az államnak a munkaerőpiacon, a reálbérek leszorításában, miközben a szabad piaci mechanizmusok feltétlen támogatója minden más áru piacain. A Valutaalap liberalizmusa ugyanakkor felettébb intervencionalista liberalizmus is, amennyiben nem a „*laissez faire, laissez passer*” hagyományos elvén, hanem sokkal inkább normatív lépéseken alapul. Szó sincs arról, hogy szabad folyást engedjenek a természetes folyamatoknak, hogy azok alakítsák ki a „(köz)jót”: „jellemzők ebben a tekintetben az IMF nyilatkozatai a bérek változásából, a túlfellett társadalombiztosítási rendszerből, az ártámogatásokból és az árszabályozásból származó merevségről: fel kell azokat számolni, mert eltérést, »rosszat« jelentenek a keresett kiigazításhoz viszonyítva, ilyenformán nem a profitelv és a világgazdasági nyitás megerősítését szolgálják a gazdasági normák világméretű rendszerében.”²⁴ Sajátos jelenség, hogy ezt a nyilvánvaló ellentmondást, amely évtizedek óta evidenciának számít a nemzetközi szakirodalomban (legalábbis a szakirodalom egy, a világgazdaságot nem feltétlenül a nemzetközi pénzügyi intézmények szemüvegén át tekintő és elemző részében), a magyar „szakirodalomban” gyakorlatilag csak **Eörsi István** tette szövé. *Tamás Gáspár Miklóssal* vitatkozva²⁵ teljes joggal hangsúlyozza azt az — ismételt hangsúlyozzuk: csak a nemzetközi szakirodalomban kevéssé járatosak számára meglepő — jelenséget, miszerint „szerző (ti.: T. G. M. — Cs. Gy.), a mai kapitalizmus más igényes szellemiségű apologetáinak nyomán, csak az állami beavatkozás ellen emel vétőt. *Hát a Világbank vagy a Nemzetközi Valutaalap intervenciói nem kívülről avatkoznak be valamely gazdaság életébe? Nem diktátumok formájában teszik ezt? Nem érvényesítik roppant politikai hatalmukat* — mint mi is tapasztaljuk — a világ elmaradott országainak többségében? (...) az emberiség sorsát meghatározó gyakorlati hatalmuk nagyobb még az erős kapitalista hatalmakénál is, amelyekkel egyébként szorosan összefonódtak.”²⁶

Azt is világosan kell látni, hogy a Valutaalap elsősorban a „nemzetközi pénzügyi közösség”, s nem a hitelfelvévő ország érdekeit képviseli (akkor is, amikor a hitelfelvévőnek hasznos tanácsokat ad, feltételeket szab). 1989. tavaszán Budapesten járt a Valutaalap egy vezető munkatársa, aki nyilvános előadást is tartott, s aki — a jelenlévők szokásos kioktatása után — az alábbi bon mot-t engedte meg magának: *„az IMF olyan, mint egy karantén orvosa — elsődleges célja nem a beteg meggyógyítása, hanem elszigetelése, annak érdekében, hogy a betegség ne terjedjen tovább!”* A washingtoni jóember valószínűleg nem is tudta, milyen okosat mondott — az már egészen más kérdés, a hallgatóság megértette-e, milyen bölcsességet rejtett magában ez a hasonlat?

„Az IMF a fejlődő országok irányában kérlelhetetlenül szigorú volt, különösen a latin-amerikaiakkal szemben, akik az 1950-es években szokásos gazdasági válságaikon mentek keresztül,

²⁴ L. Hériveau, Marie-France: *Le Fonds Monétaire International et les pays du Tiers Monde*. I.E.D.E.S. — Collection Tiers-Monde, Presses Universitaires de France, Párizs, 1986. 269. oldal.

²⁵ Tamás Gáspár Miklós: Búcsú a baloldaltól. *Kritika*, 1989. 12. szám.

²⁶ Eörsi István: Búcsú Gazsitól. *Kritika*, 1990. 2. szám, 4. oldal.